

Razvoj konjičkog turizma u Osječko - baranjskoj županiji

Vukadinović, Anastasija

Undergraduate thesis / Završni rad

2024

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj:

**Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Faculty of Agrobiotechnical Sciences Osijek /
Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Fakultet agrobiotehničkih znanosti Osijek**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:151:937184>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-08-08**

Sveučilište Josipa Jurja
Strossmayera u Osijeku

**Fakultet
agrobiotehničkih
znanosti Osijek**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the Faculty of Agrobiotechnical
Sciences Osijek - Repository of the Faculty of
Agrobiotechnical Sciences Osijek](#)

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU
FAKULTET AGROBIOTEHNIČKIH ZNANOSTI OSIJEK

Anastasija Vukadinović

Preddiplomski stručni studij, zootehnika

Razvoj konjičkog turizma u Osječko-baranjskoj županiji

Završni rad

Osijek, 2023.

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU
FAKULTET AGROBIOTEHNIČKIH ZNANOSTI OSIJEK

Anastasija Vukadinović

Preddiplomski stručni studij, zootehnika

Razvoj konjičkog turizma u Osječko–baranjskoj županiji

Završni rad

Povjerenstvo za ocjenu i obranu završnog rada:

1. prof. dr. sc. Mirjana Baban, mentor
2. doc. dr. sc. Maja Gregić
3. izv. prof. dr. sc. Tina Bobić

Osijek, 2023.

TEMELJNA DOKUMENTACIJSKA KARTICA

Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku
Fakultet agrobiotehničkih znanosti Osijek
Preddiplomski stručni studij Poljoprivreda, smjer Zootehnika
Anastasija Vukadinović

završni rad

Razvoj konjičkog turizma u Osječko–baranjskoj županiji

Sažetak: Konjogojstvo ima dugu tradiciju na području Hrvatske što omogućuje razvoj konjičkog turizma. U Hrvatskoj konjički turizam nije u potpunosti razvijen, ali ima preduvjete koji omogućuju bolji i kvalitetniji razvoj. Konji su, uz volove, do sredine 20. stoljeća i uvođenja mehanizacije u obradu tla i druge poljoprivredne radove, bili neophodni za prijevoz ljudi i dobara te teške fizičke radove. Prestankom primarne namjene, konji ostaju u manjem broju sastavni dio tradicijske kulture, a uz brojne folklorne manifestacije koje čuvaju identitet i prikazuju nekadašnji život sela istočnog dijela Republike Hrvatske, novu namjenu na području Osječko-baranjske i ostalih županija nalaze u sportu i konjičkom turizmu. Područje Osječko-baranjske županije ima dobre preduvjete za razvoj konjičkog turizma u vidu sportskog, rekreativnog te terapije i aktivnosti pomoću konja koje nisu dovoljno iskorištene i popularizirane. Nositelji konjičkog turizma, uz državne i privatne ergele, danas su konjogojske udruge i Obiteljska poljoprivredna gospodarstva (OPG).

Ključne riječi: konjički turizam, konjički klub, konjogojska udruga, OPG, Osječko-baranjska županija
35 stranica, 1 karta, 4 tablice, 14 slika, 20 literaturnih navoda

Završni rad je pohranjen: u Knjižnici Fakulteta agrobiotehničkih znanosti u Osijeku i u digitalnom repozitoriju završnih i diplomskih radova Fakulteta agrobiotehničkih znanosti u Osijeku.

BASIC DOCUMENTATION CARD

Josip Juraj Strossmayer University of Osijek
Faculty of Agrobiotechnical Sciences Osijek
Undergraduate university study Agriculture, course Zootechnique

Final work

Development of equestrian tourism in Osijek - Baranja County

Summary: Horse breeding has a long tradition in Croatia, which enables the development of equestrian tourism. In Croatia, equestrian tourism is not fully developed, but it has prerequisites that enable better and better development. Horses, along with oxen, until the middle of the 20th century and the introduction of mechanization in tillage and other agricultural work, were necessary for the transport of people and goods and heavy physical work. With the end of their primary purpose, horses remain an integral part of traditional culture in smaller numbers, and in addition to numerous folklore manifestations that preserve identity and show the former life of the villages of the eastern part of the Republic of Croatia, a new purpose in the area of Osijek-Baranja and other counties is found in sports and equestrian tourism. The area of Osijek-Baranja County has good prerequisites for the development of equestrian tourism in the form of sports, recreation and therapy and activities using horses that are not sufficiently utilized and popularized. The bearers of equestrian tourism, in addition to state and private studs, today are equestrian associations and Family Agricultural Farms (OPG).

Key words: equestrian tourism, equestrian club, equestrian association, OPG, Osijek-Baranja County
35 pages, 1 map, 4 tables, 14 pictures, 20 references

Final work is archived in Library of Faculty of Agriculture Sciences in Osijek and in digital repository of Faculty of Agriculture Sciences in Osijek.

Sadržaj

1. UVOD	1
1.1. Povijesna uloga konja	1
2. KONJIČKI TURIZAM	2
2.1. Konjički turizam u Hrvatskoj.....	4
2.2. Vrste konjičkog turizma	6
2.2.1. Rekreativno jahanje	4
2.2.2. Terapija pomoću konja i aktivnosti pomoću konja	6
2.2.3. Kulturno-folklorne manifestacije	9
2.2.4. Konjički sport.....	18
3. NOSITELJI KONJIČKOG TURIZMA U OSJEČKO–BARANJSKOJ ŽUPANIJI	20
3.1. Državna ergela Đakovo	22
3.2. Konjički klubovi i udruge.....	24
3.2.1. Udruga „Mogu“, Osijek.....	24
3.2.2. Udruga „4 lista“, Tvrđavica	25
3.2.3. Konjički klub „Osijek“, Osijek.....	25
3.2.4. Konjički klub „Baranja“, Darda	25
3.2.5. Konjički klub „Hercules“, Vardarac.....	25
3.2.6. Konjički klub „Slavonija i Baranja“, Ernestinovo.....	27
3.2.7. Centar za terapiju i aktivnosti pomoću konja „Emanuel“, Bilje.....	27
3.2.8. „Čarolija Baranje“, Luč	27
3.3. Obiteljska poljoprivredna gospodarstva	27
3.3.1. OPG „Orlov put“, Bilje.....	27
3.3.2. „Ivica i Marica“, Karanac	28
3.3.3. Pansion „Capistro“, Bilje	28
3.3.4. Obiteljsko-poljoprivredno gospodarstvo "Deže", Laslovo	28
3.3.5. „IBOLDA“, Obrt za unapređenje kvalitete života kroz konjaništvo, Podolje.....	28
3.3.6. „Equijoy“, Obrt za terapijsko jahanje, promicanje zdravlja i života, Đakovo	28
3.4. Konjogojske udruge na području Osječko-baranjske županije	27
4. OSJEČKO-BARANJSKA ŽUPANIJA I KONJIČKI TURIZAM.....	31
4.1. Konjički turizam u promociji Osječko-baranjske županije.....	31
5. ZAKLJUČAK.....	32
6. LITERATURA	34

1. UVOD

Cilj je ovoga završnog rada bio utvrditi postojeće stanje i istražiti mogućnost razvoja konjičkog turizma u Osječko-baranjskoj županiji. U radu je definiran i opisan konjički turizam, postojeće kulturne manifestacije na kojima se prikazuje tradicija konjogojstva u Slavoniji i Baranji, sportske manifestacije te nositelji konjičkog turizma: Državna ergela Đakovo, aktivni konjički klubovi, konjogojske udruge i udruge koje provode terapijsko jahanje te obiteljska gospodarstva koja gostima, pored drugih sadržaja, nude i konjički turizam. U radu je opisana sadašnja uloga konja u turističkoj ponudi i promotivnim kampanjama turističkih zajednica Osječko-baranjske županije. Za potrebe završnog rada izrađena je zemljopisna karta Osječko-baranjske županije na kojoj su obilježena sva mjesta dostupna turistima (Karta 1.) koji žele imati interakciju s konjima, a uključuje obiteljska poljoprivredna gospodarstva, Državnu ergelu Đakovo, konjičke klubove, te konjogojske udruge.

1.1. Povijesna uloga konja

Do sredine 20. stoljeća, kada ga naglo zamjenjuju strojevi, konj je imao glavnu ulogu u obradi zemlje i prijevozu robe i ljudi. Konji su vukli zaprežna kola, plugove i druge strojeve za obradu tla i ubiranje ljetine i za izvlačenje trupaca iz slavonskih i baranjskih šuma. Konj je slavonskom seljaku služio za oranje, *pruljanje* i berbu kukuruza, berbu grožđa, žetvu i vršidbu žita, okretao je moštaru (*ižimaču*), koristio se za različite prijevoze (*kirijašenju*, dovozu ogrijeva, odvozu stajnjaka, nasipanje „*druma*“, za vožnju u svatove i na sahrane). Konjska se snaga koristila za različito pokretanje mehanizama od kojih je u Slavoniji najpoznatija *suvara*, mlin na suhi pogon. U suvarama, od kojih je danas sačuvana samo ona u Otoku (Vukovarsko-srijemska županija), konji su pokretali mlinsko kolo kojim su se mljeli pšenica, ječam, zob i kukuruz (Martinović i Bašić, 2008.). Kako su ljudi zbog upotrebe mehanizacije dobili više slobodnog vremena, porastao je interes za korištenje konja u zabavi i sportu. Stoljetna povezanost i suživot Slavonaca i lipicanaca kao najčešće korištene pasmine konja, uzrokovali su nastajanje tradicijskih manifestacija. Kulturno folklorne manifestacije su održale zanimanje najvećeg broja jahača i kočijaša za privlačenje interesa javnosti vrijednostima povezanim za konjički turizam.

Karta 1. Prikaz dionika konjičkog turizma u Osječko-baranjskoj županiji

2. KONJIČKI TURIZAM

Opća definicija turizma Svjetske turističke organizacije podrazumijeva „sve aktivnosti proizašle iz putovanja i boravaka osoba izvan njihove uobičajene sredine ne dulje od jedne godine radi odmora, poslovnog putovanja i drugih razloga nevezanih uz aktivnosti za koje bi primili ikakvu naknadu u mjestu koje posjećuju, a putovanje poduzima radi odmora, razonode, rekreacije i relaksacije, obiteljskih, zdravstvenih, poslovnih, profesionalno-stručnih i sličnih razloga.“ (Hrvatska enciklopedija, 2023.).

Konjički turizam se počeo razvijati u europskim državama sredinom 20. stoljeća, a prva država je bila Francuska gdje su uređene konjičke staze omogućile turistima putovanje i upoznavanje pojedinih područja na konjima. Ono što konjički turizam razlikuje od drugih grana turizma i što ga čini posebnim je to što se za ovakvu vrstu odmora može svatko odlučiti, bez obzira na ranije jahačko iskustvo. Na ovaj način svi ljubitelji konja, od profesionalnih jahača do osoba koje tek uče jahati, mogu uživati sa konjima i u prirodi (Čačić, 2012.). U Tablici 1. je prikazana raznolikost aktivnosti i ponude u konjičkom turizmu. Prednost konjičkog turizma u odnosu na druge vrste aktivnog odmora je, za razliku od ljetovanja na moru ili skijanja, mogućnost cjelogodišnje provedbe, a predstavlja i kvalitetan aktivni odmor za sve generacije.

Konjički turizam stvara dodanu vrijednost postojećoj turističkoj ponudi, a može biti dio ponude zdravstvenog, pustolovnog i rekreacijskog turizma. Najznačajniji oblici konjičkog turizma su: rekreativno jahanje, konjička natjecanja, vožnja zaprega, konjičke igre i prikazi, lovno jahanje, škole jahanja i vožnje, turističko-izletničko putovanje konjima, terapijsko jahanje, vestern jahanje, kulturno-folklorne manifestacije, prezentacije uzgoja, konjički edukacijski kampovi, konferencijski konjički turizam, aukcije konja, izletnički posjeti uzgojima u izvornom prirodnom okruženju, posjeti ergelama i konjičkim centrima, povezanost konja i umjetnosti, konjogojske izložbe, smotre i sajmovi (Čačić, 2008.).

S obzirom da je turizam sinonim za odmor i odmak od svakodnevice, primjećuje se rast zanimanja u svijetu za ovom vrstom turizma. Boravak u očuvanom prirodnom okruženju i interakcija sa životinjama pozitivno utječe na smanjenje stresa te se diljem svijeta ulaže u daljnji razvoj konjičkog turizma (Šimić, 2021.).

Konji svojom težinom ne utječu na tlo, kao što to čine motorna vozila kojima se organiziraju izleti, poput popularnih quadova, niti se tlo zagađuje ispušnim plinovima koji nastaju sagorijevanjem fosfatnih goriva.

Tablica 1.: Raznolikost aktivnosti i ponude u konjičkom turizmu (Čačić, 2012.)

SEGMENT	ULOGA KONJA U ODMORIMA	EDUKACIJSKI ODMORI - SUDIONIČKI	EDUKACIJSKI TURIZAM - POSJETITELJSKI
TEMELJI	Glavni razlog odmora su konji	Edukacija i/ili putovanje konjima, terenska jahanja ili preponska natjecanja	Putovanja na trkaća natjecanja ili druge konjičke manifestacije
PLATFORMA	Konji su dio odmora sredinom ili krajem odmora	Konji su ugrađeni u kulturne razmjene ili u zabavna putovanja u sklopu pustolovnih ili kulturnih odmora	Utrke konja i drugi događaji s konjima ugrađeni su u poslovne i kulturne posjete te turistička putovanja
DOGAĐAJ	Konji su dodatno planirani u odmoru ili su slučajno postali njegovim djelom	Poludnevna ili dnevna putovanja unutar odmora kao dopuna turističke ponude (npr. jahanje na plaži)	

2.1. Konjički turizam u Hrvatskoj

Konjogojstvo ima dugu tradiciju u Hrvatskoj, velik broj grla u državnom i privatnom uzgoju, specijalizirane institucije i obiteljska gospodarstva koja se bave ruralnim turizmom što sve zajedno čini sjajne preduvjete za razvoj različitih vrsta konjičkog turizma: rekreativnog, zdravstvenog i sportskog. Također, još uvijek je u velikoj mjeri očuvan raznolik krajobraz Osječko-baranjske županije, koji, osim velikih površina pod oranicama čine brda, rijeke i jezera. Brojni su uređeni i ograđeni prostori za jahanje u vlasništvu udruga i Državne ergele Đakovo i Lipik.

Za potrebe konjičkog turizma u Hrvatskoj se mogu koristiti sve toplokrvne i hladnokrvne pasmine konja, ali najčešće, ipak, manje uzgojne vrijednosti (Baban i sur. 2012.). Tako se najčešće koriste autohtone pasmine (hrvatski hladnokrvnjak, hrvatski posavac), uzgojni tipovi (hrvatski toplokrvnjak i hrvatski sportski konj), gidrani, arapski konji, male pasmine konja i poniji, a u Slavoniji i Baranji se najviše koristi zaštićena, lipicanska pasmina. Radni tipovi hladnokrvnih i posavskih konja se koriste za različite parade, natjecanja u vuči, vožnji zaprega te sudjeluju u drugim tradicijskim događanjima.

Uzgajivači su u Hrvatskoj organizirani kroz Središnji savez udruga uzgajivača hrvatskog hladnokrvnjaka, Središnji savez uzgajivača konja hrvatski posavac, Hrvatsku udruga uzgajivača sportskih konja, Udrugu uzgajivača konja hrvatskih toplokrvnjaka, Savez uzgajivača trakenerskih konja Hrvatske „Croat“ i Hrvatsku udruga uzgajivača gidran pasmine. Savezi i udruge uzgajivača konja imaju ovlaštenje Ministarstva poljoprivrede za samostalno provođenje uzgojnih programa i selekcijski rad pasmina (Sić, 2019.).

Štefanec (2016) i Novak (2018.) ističu da područje kontinentalne Hrvatske ima geografski, prirodno i kulturno vrlo dobre predispozicije za uzgoj konja, razvoj ruralnog turizma i konjičkih sportova. Tematske ture na konjima u sklopu organiziranih smještaja po seoskim imanjima, gospodarstvima ili kampiralištima bi, uz jahanje ili vožnju, mogle uključiti aktivnosti razgleda dvoraca, sudjelovanja u berbi grožđa, obilazaka vinskih podruma, etno sela ili divljih krajolika. Korištenje konja u lovnom i rekreacijskom turizmu moglo bi naći primjenu u prirodnim rezervatima: Kopački rit, Tikveš, Spačvanska šuma, Zvečevo i dr., kao i termalna lječilišta kojih na ovom području ima veći broj, a koja se kao prirodni resursi vrlo slabo koriste (Rastija i Baban, 2007.). Područje kontinentalne Hrvatske ima uvjete za turizam tijekom čitave godine, dok je za sada na jugu Hrvatske manje-više sezonski.

Konjički turizam pridonosi održivom gospodarstvu, zaštiti okoliša i obrazovanju ljudi o okolišu. Potrebno je provesti aktivnosti koji će omogućiti razvoj konjičkog turizma, a to su obučavanje ljudi i konja za potrebe turizma, sporta i rekreacije. Ono što otežava održavanje kvalitetnije ponude ove vrste turizma jest nedostatan broj djelatnika sa službenim kvalifikacijama u području rada s konjima (Baban, 2022.) Osim uzgojnih organizacija potrebno je uključiti i turističke zajednice te Županiju i općine, čija bi podrška i financijska pomoć imali veliki značaj u ostvarivanju postavljenog cilja.

Slika 1. Privatni vlasnici konja prenose ljubav na svoje potomke (obitelj Dorušak (lijevo) i obitelj Medvidović (sredina) – izvor: Bota, D.; obitelj Drobnjak (desno) – izvor Tikvić, S.)

2.2. Vrste konjičkog turizma

Konjički turizam se može podijeliti na sljedeće vrste:

- ❖ Rekreativno jahanje
- ❖ Terapijsko jahanje
- ❖ Kulturno–folklorne manifestacije
- ❖ Sportska natjecanja

2.2.1. Rekreativno jahanje

Najpopularniji i komercijalno najatraktivniji oblik uporabe konja u konjičkome turizmu jest rekreacijsko jahanje, pa zatim vožnja zaprege, a tek onda slijede sve ostale aktivnosti pomoću konja (Baban, 2022.).

U terenskome jahanju posjetitelji jašu kroz šume, polja, prelaze manje potoke, kupaju se s konjima u jezerima, rijekama i morima ili mogu jednostavno jahati konje u laganome hodu sigurnim puteljcima, uživajući u prirodi te na ovaj način neposredno upoznaju prirodne ljepote i osobitosti područja.

Za jahanje se najčešće koriste konji koji su već duže vrijeme na tim terenskim uvjetima, u prirodnom okruženju s kojim su upoznati, pa tako mogu predvidjeti razne zvukove i situacije. Zbog jahača početnika, vodiči moraju dobro poznavati ponašanje svakoga konja, a isto tako trebaju biti upoznati i s jahaćim stazama kojima će voditi jahače, s puteljcima ili plitkim vodama. Turiste koji nikada nisu jahali moraju voditi iskusni vodiči, a iskusni jahači mogu i sami kasom ili galopom preskočiti manju prepreku na putu (Baban, 2022.)

U rekreacijskome jahanju tri su osnovna tipa uporabe konja: terensko jahanje (*trail*), daljinsko jahanje (*endurance*) i višednevno jahanje (*trekking*). U Hrvatskoj se koriste sve navedene vrste jahanja:

- ❖ Trail jahanje: vrsta je rekreativnog jahanja pri kojemu turist provodi vrijeme u prirodi i obilazi povijesno-kulturne znamenitosti područja. Uglavnom je jednodnevna aktivnosti, a organizira se za pojedince ili male skupine.
- ❖ Endurance jahanje (daljinsko jahanje): vrsta je rekreativnog jahanja sa sportskim odlikama zbog udaljenosti od oko 80 km koje se dnevno prelaze.
- ❖ Trekking jahanje: vrsta je rekreativnog jahanja koja je najčešće višednevna te omogućuje pojedincu bolje upoznavanje raznih kulturnih, gastronomskih, povijesnih i drugih osobitosti područja (Čačić, 2012.).

Osim jahanja, dio konjičkog turizma se provodi vožnjom zapregama:

- ❖ Turističko-izletničko putovanje konjima: oblik je konjičkog turizma koji omogućuje turistima vožnju zapregama, a program namijenjen manjim grupama traje oko tjedan dana. Povorka nekoliko zaprega dnevno prelazi oko 30 km (Čačić, 2012.). Ovakvim putovanjem turisti upoznaju određeno područje i njegove znamenitosti u značajno sporijem ritmu nego što je današnja svakodnevnica.
- ❖ Vožnja kočijama: u brojnim svjetskim metropolama i turističkim mjestima vožnja kočijama s kočijašima u povijesnoj odjeći se predstavlja kao dio tradicije i kulturne baštine prostora. Najpoznatiji su fijakeri u Beču, Salzburgu pa i New Yorku. U Hrvatskoj je moguće razgledanje Zagreba fijakerom, a Turistička zajednica Grada Osijeka je u turističku ponudu 2006. godine uvela fijaker koji je vozio na potezu od središta grada do Tvrđe. Prije toga, Grad je morao izmijeniti odluku donesenu 70-ih godina 20. stoljeća koja zabranjuje prometovanje zaprežnih kola ulicama Osijeka. Stajališta fijakera nalaze se kod katedrale te ispred zgrade Rektorata Sveučilišta Josipa Juraja Strossmayera u Osijeku u Tvrđi. Fijaker je vozio u ljetnom dijelu godine, dok su vremenski uvjeti omogućavali normalnu i sigurnu vožnju. Osječki fijaker ne prometuje od kraja 2019., odnosno od prekida za vrijeme pandemije COVID-19 2020. godine.

Slika 2. Fijaker na ulicama Osijeka (izvor: Turistička zajednica grada Osijeka)

Rekreacijsko jahanje se provodi i putem edukacijskih kampova.

- ❖ Konjički edukacijski kampovi su kampovi koji omogućuju djeci druženje s konjima i mjesto je gdje se uče brinuti o njima. Rad s konjima pomaže djeci naučiti kontrolirati svoje emocije i razvijati emocionalnu inteligenciju. Škola jahanja organizirana u sklopu ovakvoga kampa pruža priliku za druženje i sklapanje novih prijateljstava i potiče razvoj timskog duha kroz rad u grupi. Boravak u prirodi omogućuje djeci povezivanje s

prirodom i okolinom te razvijanje svijesti o očuvanju prirodnih vrijednosti. Kampovi traju u razdoblju od sedam do deset dana i organiziraju se za vrijeme školskih praznika (Baban, 2022.).

2.2.2. Terapija pomoću konja i aktivnosti pomoću konja

Terapijsko jahanje podrazumijeva upotrebu konja i raznih aktivnosti koje su usmjerene i organizirane za osobe s invaliditetom u svrhu postizanja određenih terapijskih ciljeva koji mogu biti kognitivni, fizički, emocionalni, socijalni, odgojno-obrazovni i bihevioralni (Blažević i Kolman, 2010.) Jahanje se u terapijske svrhe počelo primjenjivati oko 1875. godine kada je francuski liječnik Cassaigni otkrio da jahanje može pomoći pri liječenju raznih oboljenja, a posebno kod bolesnika s neurološkim poremećajima. Rezultati terapije očitavali su se u boljem držanju tijela, poboljšanoj ravnoteži, boljoj pokretljivosti zglobova te boljem psihološkom stanju organizma (Itković i Boras, 2002.).

Kao terapija za osobe s invaliditetom i rehabilitaciju, terapijsko jahanje se počinje koristiti u Hrvatskoj 90-ih godina 20. stoljeća. Kretanje konja koje simuliraju ljudski hod pospješuju ravnotežu, probavu, mišićni tonus, umanjuju spazme, opuštaju. U terapijskom jahanju koriste se mirni i dobro školovani konji. Za djecu s invaliditetom najvažnije je vježbati ravnotežu koju konj stalno zahtijeva na neagresivan način. Učenjem kontroliranog i odgovarajućeg ponašanja, korisnik terapijskog jahanja razvija jedinstvenu povezanost s velikom i snažnom životinjom, što u konačnici doprinosi razvitku njegova samopouzdanja, povjerenja, koncentracije i strpljenja. Kao takvo, pomaže osobama s invaliditetom i poteškoćama u razvoju da dobiju osjećaj samopouzdanja, ravnoteže, kontrole i koordinacije, te da steknu sposobnost za timski rad. Dobrobiti jahanja kao zdravstvene terapije su danas priznate kao prirodni način poboljšanja stanja organizma i liječenja, te se posjete udrugama koje pružaju ovu uslugu može svrstati i u zdravstveni turizam. U Hrvatskoj se koristi nova terminologija za terapiju i rekreaciju uz pomoć konja za djecu s teškoćama u razvoju i osobe s invaliditetom (Baban i sur, 2020.). Terapija i rekreacija za djecu s teškoćama u razvoju i osobe s invaliditetom su ranije imale zajednički naziv, terapijsko jahanje. Bilo je nužno odvojiti terapiju od rekreacije zbog same provedbe programa, korisnika i osoba koji u njemu sudjeluju. Stoga su uvedeni pojmovi „terapija pomoću konja“ i „aktivnosti pomoću konja“. Aktivnosti pomoću konja podrazumijevaju ostale aktivnosti s konjem i u konjskom okruženju koje nisu terapija, već rekreacija za korisnike. Intervencije pomoću konja su sve vrste terapija i aktivnosti u kojima se pomoću konja ostvaruju poboljšanja na psiho fizičkom,

senzomotoričkom, kognitivnom, emocionalnom i socijalnom razvoju. Terapija pomoću konja je jedna od terapija koja uključuje aktivnosti s konjem i/ili u konjskom okruženju. Sastoji se od strategija i tretmana koje određuje terapeut za što je potreban dugotrajan ciljani trening terapijskog konja. S obzirom na specifične terapijske ciljeve koji zahtijevaju specifične karakterne osobine, terapijski konj treba biti dobroćudan, staložen, strpljiv, poslušan i spreman na suradnju te potpuno desenzibiliziran na okolišne čimbenike. Terapija i rehabilitacija uz pomoć konja se neprestano mijenja, usavršava i prilagođava korisniku u svrhu poboljšanja njegove kvalitete života.

2.2.3. *Kulturno-folklorne manifestacije*

Folklorne manifestacije su organizirani kulturni programi sa sadržajem koji prezentira tradicijsku baštinu određenog područja. Sudionici folklornih manifestacija obučeni su u tradicijsku odjeću, najčešće najsvečaniju, te prikazuju narodne plesove i običaje. Kroz folklorne manifestacije se tradicijska baština predstavlja kao dio lokalnog i nacionalnog identiteta.

Osim samih sudionika, članova kulturno–umjetničkih društava, i mještana, na folklornim manifestacijama, a posebno najvećim u Slavoniji, „Đakovačkim vezovima“ i „Vinkovačkim jesenima“, velik je broj turista iz drugih krajeva Hrvatske i iz inozemstva.

Sastavni dio velikog broja takvih manifestacija su konji, a posebno lipicanci. Iako je osnovna uloga konja u životu sela, prijevoz i obrada zemlje, davno nestala, dobili su značajnu ulogu u predstavljanju nekadašnjeg života i svojevrsan su simbol tradicijske baštine Slavonije, Baranje i Srijema.

To je prepoznato i od strane znanstvene zajednice i uzgajivača, ergela i privatnog uzgoja u Republici Hrvatskoj, te su *Tradicije uzgoja lipicanaca* proglašene nematerijalnim kulturnim dobrom na nacionalnom nivou, a zatim je Hrvatska, zajedno s državama u okruženju: Slovenijom, Austrijom, Mađarskom, Rumunjskom, Italijom, Bosnom i Hercegovinom te Slovačkom i Italijom, predložila upis ovog kulturnog dobra na UNESCO-ovu Listu nematerijalne baštine čovječanstva što je i prihvaćeno krajem 2022. godine.

Manifestacije u Osječko-baranjskoj županiji

Tijekom godine, na području Osječko-baranjske županije, održavaju se kulturno folklorne manifestacije, a osim lokalne zajednice i sudionika, zbog atraktivnosti, vesele atmosfere koja ova događanja prati i neizostavne bogate gastronomske ponude domaćih jela, česti su i turisti

iz bližih i udaljenijih dijelova Hrvatske. Najpoznatije manifestacije su: Božić na konjima, Pokladna jahanja, Đakovački bušari, Posvetio sam o Đurđevu konje, Baranjski bećarac, Đakovački vezovi, Žetvene svečanosti, Ljeto Valpovačko, Slavonija u zjenici oka, Miholjačko sijelo, Šokačka alka, Slavonijo u jesen si zlatna, Jesen u Baranji, Konji bili, Smotra svatovskih zaprega, Božićni bal lipicanaca, Ivanjsko jahanje.

Božićno jahanje, Bijelo Brdo

Konjogojska udruga „Drava“ iz Bijelog Brda drugoga dana pravoslavnog Božića organizira prolazak čestitara na konjima kroz selo. Čestitari, nakon blagoslova ispred crkve svetog Nikole, ulaze u dvorišta kuća čije su kapije otvorene što znači da su čestitari na konjima dobrodošli. Domaćini ih dočekuju s hranom i pićem, a jahači zahvaljuju pjesmom.

Pokladno jahanje, Slavonija i Baranja

Kalendarska godina počinje sve popularnijim manifestacijama pod zajedničkim nazivom *Pokladno jahanje*. Održavaju se od blagdana Sveta tri kralja pa sve do Čiste srijede, prije početka Korizme i posta. Iako je povijesno običaj vezan uz oblast uz Savu, odnosno nekadašnju Vojnu granicu, unazad posljednjih desetak godina pokladno jahanje se proširilo sve do obala Drave, Belišća i Bistrinaca, a posljednjih godina organiziraju se ophodi i po selima Baranje. Pokladno jahanje se, kako mu i sam naziv govori, održava u vrijeme poklada. Organiziraju ih konjogojske udruge, a grupe jahača obilaze selo i ulaze u pojedina dvorišta gdje ih domaćini čekaju s bogatom ponudom jela i pića. Prati ih tradicijska glazba i pjesma, a posebno bećarska. Pokladno jahanje se tumači kao stari običaj, ali s obzirom na njegovo nedavno naglo proširenje s područja Brodsko-posavske županije na područje Vukovarsko-srijemske, Slavonsko-požeške i Osječko-baranjske županije, ustvari je prilika za pokazivanje ljepote konja i bogatstva narodnog ruha, slavlje i jelo i piće u zimsko vrijeme. Tradicijska jahanja promoviraju turističke zajednice, a ovakve vizualno atraktivne manifestacije u Slavoniji posjećuju gosti iz cijele Hrvatske. Pokladna jahanja završavaju večerom za sve sudionike i izborom najboljeg jahača i jahačice. Na području Osječko-baranjske županije pokladna jahanja se održavaju u Belišću i Bistrincima, Čepinu, Tenji, Kršincima, Širokom Polju, Branjinom Vrh, Ivanovcu, Popovcu, Strizivojnoj i Vukojevcima.

„Đakovački bušari“, Đakovo

„Đakovački bušari“ je naziv pokladnog karnevala koji organiziraju Grad Đakovo i Turistička zajednica Grada Đakova. Karnevalsku povorku čine oko 3000 maskiranih sudionika iz svih

dijelova Hrvatske koju prati desetak tisuća gostiju. Osim Pokladne povorke u kojoj sudjeluju i pokladni jahači, manifestacija uključuje i predstavljanje tradicijske prehrane, mrsnih i nemrsnih jela koja su se pripremala kroz poklade i Korizmu te natjecanje proizvođača kobasica.

„Posvetio sam o Đurđevu konje“, Koška

Na dan sv. Juraja, 23. travnja, odnosno, kako se i danas u Koški kaže, „na Đurđevo“, sve do kraja sedamdesetih godina prošloga stoljeća se održavao blagoslov konja iz toga dijela Slavonije. Konji su se blagoslovili radi zaštite od nedaća: bolesti, ujeda otrovnih životinja, ozljeda, te radi osiguravanja njihove snage i plodnosti. Revitalizaciju blagoslova konja o Đurđevu u Koški i organizaciju manifestacije „Posvetio sam o Đurđevu konje“ inicirala je Konjogojska udruga Koška 2010. godine. Članovi Udruge su uredili zapuštenu livadu u blizini mjesne crkve i na njoj su izgradili kapelicu s kipom Svetog Đurađa. Nakon blagoslova koji župnik udijeli konjima i njihovim vlasnicima, konjanici i zaprege kapelu obilaze tri puta. Ministarstvo kulture i medija je 2017. godine upisalo običaj u Registar nematerijalne baštine Republike Hrvatske (Vrbanić i sur., 2017.).

Slika 3. Koška, „Posvetio sam o Đurđevu konje“ (Izvor: Pereško, D.)

„Baranjski bećarac“, Draž

„Baranjski bećarac“ se održava prvi tjedan u lipnju u baranjskom selu Draž od 1987. godine s ciljem očuvanja kulturne baštine baranjskih Šokaca. Na manifestaciji se predstavljaju razne folklorne skupine, u ponudi su tradicijska jela te se prodaju domaći proizvodi lokalnih Obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava. Unazad tri godine, u manifestaciju je uključen atraktivno osmišljen „Festival tista“ koji promovira tradicionalnu baranjsku gastronomiju čiji su važan dio činila slatka i slana jela od tjestenine, *tista: trganci, poderane gaće,*

zavezanci, tapke, čikmaki. Sastavni dio „Baranjskog bećarca“ su utrke zaprežnih kola te revija svatovskih kola. U promotivnom tekstu se naglašava kako će se „posjetitelji imati priliku družiti s konjima, slikati i upoznati rad jednog konjogojca“. Manifestaciju posjećuju i gosti iz Mađarske i Vojvodine.

„Ljeto Valpovačko“, Valpovo

„Ljeto valpovačko“ je najveća kulturno-folklorna manifestacija u Valpovu i okolici već više od 50 godina. Glavni dio programa se održava posljednje nedjelje u lipnju. Tada kroz središte Valpova prolazi svečana povorka folklornih skupina i šokačkih zaprega sve do dvorca Prandau-Normann gdje na Smotri folklora folklorne skupine predstavljaju svoje narodne nošnje, izvorne plesove i pjesme. Uz ponudu eko i etno proizvoda na Vašaru Ljeta valpovačkog i koncerte, održava se i Slama kup – natjecanje jahača u brzini i spretnosti.

„Đakovački vezovi“, Đakovo

„Đakovački vezovi“ su najpoznatija folklorna manifestacija u Republici Hrvatskoj, a održavaju se od 1967. godine. Završna ceremonija manifestacije predstavlja svečani mimohod sudionika koji se održava prve nedjelje u srpnju. U svečanom mimohodu se predstavljaju kulturno–umjetnička društva te svečano uređene zaprege s posadom u narodnim nošnjama i jahačima koje predvode četveropreg i jahači Državne ergele u Đakovu. Uz programe koji predstavljaju tradicijsku kulturu, za vrijeme trajanja Đakovačkih vezova na hipodromu Državne ergele Đakovo se održavaju natjecanja „Nagrada Ergele Đakovo“ za jednoprege i dvoprege.

Slika 4. Lipicanci Državne ergele Đakovo u svečanom mimohodu Đakovačkih vezova (lijevo), te na utakmici u vožnji dvoprega (desno) (Izvor: Butković, S.)

„Petrijevačke žetvene svečanosti“, Petrijevci

„Petrijevačke žetvene svečanosti“ je manifestacija čiji je cilj sačuvati i prikazati značaj žetve, a održava se drugi vikend u srpnju. Manifestacija uključuje atraktivan prikaz tradicijske žetve na malom polju u središtu naselja koje se za tu namjenu svake godine zasije pšenicom. Osim što konjske zaprege i jahači čine dio svečane povorke s kulturno-umjetničkim društvima, oni su uključeni u sam prikaz tradicijske žetve, upregnuti u kola kojima su kosci odlazili u polje, ali i pri vršidbi, kada su na gumnu gazeći preko snopova požnjevenog žita, kopitima pomagali u odvajanju zlatnih zrna.

„Miholjačko sijelo“, Donji Miholjac

„Miholjačko sijelo“ je smotra folkloru koju organizira KUD "Matija Gubec" iz Donjeg Miholjca, na kojoj kulturno-umjetnička društva iz Hrvatske i inozemstva predstavljaju tradiciju svojih krajeva. Održava se drugi vikend u srpnju. Uz plesne i pjevačke nastupe, organiziraju se izložbe tradicijskih predmeta i slika te kruha i kolača, predstave i koncerti. U svečanom mimohodu osim folklornih skupina predstavljaju se i konjske zaprege. U sklopu „Miholjačkog sijela“ Turistička zajednica Grada Donjeg Miholjca organizira prezentaciju tradicionalnih zanata i običaja pod nazivom “Slavonija u zjenici oka”.

„Šokačka alka“, Selci Đakovački

Konjički klub „Zenta“ iz Selaca Đakovačkih od 2011. godine posljednji vikend u srpnju u Selcima Đakovačkim organizira „Šokačku alku“ po uzoru na Sinjsku alku. Natjecanje se odvija na trkalištu omeđenom balama slame, a natjecatelji, kao i kod Sinjske alke, trebaju pogoditi kopljem u sredinu metalne alke. Na „Šokačkoj alki“ natjecatelji moraju biti odjeveni u tradicijsku slavonsku odjeću konjanika: jahaće hlače “rajthozne”, rubine, čizme i šokačke šešire, a i konji natjecatelja su okićeni slavonski.

Smotra zaprega, Kiparska kolonija Ernestinovo, Ernestinovo

U sklopu „Kiparske kolonije u Ernestinovu“ se, uz ostali prateći program, od 2010. godine održava i smotra svatovskih zaprega i revijalne vožnje te natjecanje u tekličkom jahanju. Smotru organizira Konjogojska udruga Slavonija i Baranja iz Ernestinova, a s obzirom na brojne sudionike i posjetitelje „Kiparske kolonije u Ernestinovu“ i njenu prepoznatljivost u svijetu, na ovaj se način širokom krugu posjetitelja prezentira i tradicijsko konjogojstvo.

„Jesen u Baranji“, Smotra svatovskih zaprega, Beli Manastir

„Jesen u Baranji“ je kulturno–folklorna manifestacija koja je svake jeseni organizirana u Belom Manastiru. Održavanje manifestacije je započelo 2003. godine, a održava se početkom rujna. Cilj manifestacije je promovirati kulturnu baštinu i bogatu turističku ponudu Baranje. U sklopu ove manifestacije Konjogojska udruga ”Baranja” iz Branjinog Vrha u suradnji s Turističkom zajednicom Baranje i Gradom Belim Manastrom organizira smotru svatovskih zaprega. Manifestacija se održava na vašarištu između Belog Manastira i Branjinog Vrha. Povorka zaprega i jahača prolazi ulicama Belog Manastira, a zatim se održava izbor najljepšeg jahača i jahačice te najljepše zaprege. Natjecateljski dio manifestacije uključuje tehničko i tekličko jahanje, Baranjsku alku te utakmicu preciznosti i brzine.

Slika 5. Plakat za 13. Smotru svatovskih zaprega u sklopu manifestacije „Jesen u Baranji“, 2023., TZ Baranja

„Slavonijo u jesen si zlatna“, Tenja

Manifestaciju „Slavonijo u jesen si zlatna“ organizira krajem kolovoza ili početkom rujna KUD "Josip Šošić" iz Tenja. Na ovu manifestaciju, prvenstveno zbog nastupa poznatih pjevača, dolaze posjetitelji iz Osijeka, ali i iz svih krajeva Slavonije te iz Baranje. Uz bogati kulturno-umjetnički, pjevački, tamburaški i gastronomski program te sajam domaćih proizvoda, zadnji dan manifestacije u popodnevnim satima naseljem prolazi mimohod svatovskih zaprega i jahača.

„Konji bili“, Široko Polje

U organizaciji KK Ravnica na hipodromu u Širokom Polju održava se smotra tradicijskih svatovskih zaprega pod nazivom “Konji bili”. Povorka prolazi kroz naselje, a potom se održava izbor najljepše svatovske zaprege te izbor najljepšeg jahača i jahačice u narodnom ruhu. Drugi dio programa je sportski te se održavaju utakmice preciznosti i brzinske utakmice kroz čunjeve.

Smotra svatovskih zaprega, Bijelo Brdo

Konjogojska udruga „Drava“ iz Bijelog Brda okuplja ljubitelje i uzgajivače konja iz Bijelog Brda i okolnih mjesta u cilju očuvanja tradicije konjogojstva na ovom području. Manifestacija se sastoji od smotre svatovskih, svečano okićenih zaprega i natjecanja u preciznosti vožnjom između čunjeva i tekličkom jahanju. Također se ocjenjuju najljepša zaprega i najljepša jahačica i jahač te se nagrađuju najstariji i najmlađi jahač.

Memorijalni zaprežni turnir „Antun Mandić Tuno“, Čepin

Konjička manifestacija se održava u spomen staromu i istaknutom konjogojcu Antunu Mandiću Tuni, te se u njegovu čast održava turnir u vožnji dvoprega i jednoprega u Čepinu. Uz stol ukrašen peharima stoji i stolica s ležerno postavljenom Tuninom šokačkom rekljom (štrikanac bundur) i obaveznim šokačkim šeširom.

Slika 6. Memorijalni zaprežni turnir „Antun Mandić Tuno“ (Izvor: Nikolić, I.)

Čepinski suncokreti

Čepinski suncokreti manifestacija su u kojoj sudjeluju škole, kulturno-umjetnička društva (KUD-ovi), općina i razne udruge koje na svojim štandovima nude svoje proizvode i prikazuju svoj rad, dok konji sa zapregama idu kroz selo. Čepinsko ljeto je manifestacija u kojoj se na nogometnome igralištu konji u zapregama ponosno pokazuju mještanima i posjetiteljima koji su se pridružili događaju.

Iako se više ne održava, pažnje je vrijedna i manifestacija koju je moguće obnoviti:

„Vatre na konjari“, Zelčín

Nažalost, manifestacija koja je mogla postati zanimljiv turistički proizvod uistinu utemeljen u tradicijskom životu, a prikazuje brigu o konjima, više se ne održava.

„Vatre na konjari“ je manifestacija kojom se 2003. godine u Zelčínu pokušalo oživjeti vrijeme kada su vlasnici konje vodili na pašnjak u blizini sela na noćnu ispašu, po čemu je pašnjak i nazvan „Konjara“. Bdjeli bi uz vatru do jutra, družili se, pili i jeli, svirali na tamburicama i pričali o događajima u selu, nekadašnjim i sadašnjim. Ovaj uprizoreni običaj, koji je izvorno bio potreba za prehranu konja, održavao se od prvog izvođenja na ispašu u travnju sve do lipnja.

Suvremena predstava „Božićni bal lipicanaca“, koja se održava u zatvorenoj jahaonici Državne ergele Đakovo u Đakovu od 2012. godine, razlikuje se od navedenih folklornih manifestacija jer umjesto prikaza konja u njegovoj tradicionalnoj ulozi, on dobiva ulogu glumca u predstavi.

„Božićni bal lipicanaca“, Đakovo

„Božićni bal lipicanaca“ je glazbeno-scenska predstava s konjima, jahačima, vozačima i statistima koju u prosincu organizira Državna ergela Đakovo u zatvorenoj jahaonici ergele u Đakovu. Predstava bajkovite tematike se održava u vrijeme Adventa te iz godine u godinu, radi svoje atraktivnosti, privlači sve više gostiju iz Hrvatske, ali i susjednih zemalja. Zahtjevne točke predstave se vježbaju godinama jer su potrebni potpuna kontrola i povjerenje između jahača i konja jer se konja stavlja u neprirodno, svjetlosno i glasno okruženje. Scenografkinja „Božićnog bala lipicanaca“ je Zvezdana Klarić, predsjednica udruge „Nobiles de Croatia“.

Slika 7. Božićni bal lipicanaca na Državnoj ergeli Đakovo (Izvor: Butković, S.)

Ivanjsko jahanje, Dopsin

Kalendarska godina manifestacija s konjima u Osječko-baranjskoj županiji završava Ivanjskim jahanjem, trećeg dana Božića, 27. prosinca, na Dan sv. Ivana u Dopsinu, Općina Vladislavci. Običaj Ivanjskog jahanja su sa sobom donijeli Hrvati iz Srijema doseljeni ovdje 90-ih godina 20. stoljeća, iz Morovića, Sota, Vašice i Kukujevaca, a običaj su prihvatili i doseljenici iz Bosanske Posavine. U Dopsin, i Vladislavce, dolaze jahači s konjima iz cijele Slavonije i Baranje, a domaćine, koji ih čekaju s otvorenim kapijama ukrašenim vezenim ručnicima i bogato postavljenim stolovima s hranom i pićem, popularno "Ivanove postaje", pozdravljaju riječima „Čestitam vam Boga i Božića, Svetog Ivana!“

Tablica 2. Kulturno-folklorne manifestacije u Osječko-baranjskoj županiji tijekom godine

NAZIV MANIFESTACIJE	MJESTO ODRŽAVANJA	VRIJEME ODRŽAVANJA
Božić na konjima	Bijelo Brdo	8. siječanj
Pokladna jahanja	Slavonija, Baranja, Srijem	veljača
Đakovački bušari	Đakovo	veljača
Posvetio sam o Đurđevu konje	Koška	23. travanj, prva nedjelja poslije sv. Juraja
Konji bili	Široko Polje	lipanj
Baranjski bećarac	Draž	lipanj
Ljeto Valpovačko	Valpovo	posljednja nedjelja u lipnju
Đakovački vezovi	Đakovo	prva nedjelja u srpnju
Žetvene svečanosti	Petrijevci	drugi vikend u srpnju
Miholjačko sijelo Slavonija u zjenici oka	Donji Miholjac	drugi vikend u srpnju
Šokačka alka	Đakovački Selci	posljednji vikend u srpnju
Kiparska kolonija Ernestinovo	Ernestinovo	početak kolovoza
Slavonijo u jesen si zlatna	Tenja	kolovoz
Jesen u Baranji	Branjin Vrh	početak rujna
Smotra svatovskih zaprega	Bijelo Brdo	kraj rujna
Božićni bal lipicanaca	Đakovo	prosinac
Ivanjsko jahanje	Dopsin	27. prosinac

Manifestacije u susjednim županijama

„Vinkovačke jeseni“, Vinkovci

Manifestacija „Vinkovačke jeseni“ održava se svake godine sredinom rujna od 1966. godine u Vinkovcima, a okuplja folklorne skupine i pjevače i plesače iz cijele Hrvatske. U sklopu manifestacije čija je osnovna misija državna smotra izvornog hrvatskog folklor održavaju se razni edukativni i zabavni sadržaji poput „Maratona lađi“ na Bosutu. Neizostavni dio svečane povorke koja prolazi Vinkovcima zadnji dan manifestacije čine i konjske zaprege i jahači odjeveni u tradicijsko ruho čime se promovira tradicijska uloga konja u Slavoniji.

Slika 8. Lipicanci na svečanom mimohodu Vinkovačkih jeseni, lijevo (Izvor: Bota, D.) i na pokladnom jahanju, desno (Izvor: Lučić, M.)

„Konji bijelci“, Babina Greda

Manifestacija „Konji bijelci“ se održava u Babinoj Gredi prve nedjelje u kolovozu od 1981. godine, a uz manifestaciju održava i sajam lipicanaca. Osim izbora najljepše zaprege, u Babinoj Gredi se održavaju natjecanja u vožnji dvoprega, sklapanju kola, vezanju repa, uprezanju konja, vožnji na paliji i tekličkom jahanju.

„Šokačko sijelo“, Županja

„Šokačko sijelo“ je manifestacija koja je utemeljena na bogatoj tradicijskoj kulturi Slavonije. Prvi put je održana 1967. godine u Zagrebu. Program se iz godine u godinu mijenjao i popunjavao novim sadržajima, od nastupa raznih folklornih skupina do izbora najljepše nošnje.

„Stanarski susreti“, Babina Greda

„Stanarski susreti“ su manifestacija koja se održava krajem kolovoza u Babinoj Gredi, a čuva sjećanje na život na *stanovima* u selima u blizini šuma. Na „Stanarskim susretima“ se održavaju natjecanja iz raznih tradicijskih umijeća, a za konjogojski turizam je zanimljivo natjecanje u sastavljanju zaprega.

„Razigrane grive“, Slavonski Kobaš

U svibnju, u Općini Oprisavci se održava konjogojska manifestacija „Razigrane grive“, a utemeljena je prvom galopskom utrkom održanoj u Slavonskom Kobašu 1952. godine na kojoj su sudjelovali članovi tadašnje udruge koji su imali 24 uzgojna konja. Manifestacija se danas odvija na obali Save, a program čine: svečani defile konja i konjskih zaprega, brzinska utrka u vožnji dvoprega, galopska utrka, tekličko jahanje i izbor najljepših zaprega.

„Bijelo biserje Slavonije“, Slavonski Brod

„Bijelo biserje Slavonije“ je manifestacija koja se održava u Slavonskom Brodu u sklopu „Brodskog kola“, a ima za cilj očuvati tradiciju konjogojstva u Slavoniji. Organizira je konjogojska udruga "Slavonija". Program manifestacije se sastoji od svečanog defilea svatovskih zaprega ulicama grada te natjecateljskog dijela koji se održava u parkuru Poljoprivredne škole "Matija Antun Reljković" u sljedećim kategorijama: natjecanje dvoprega u vožnji preciznosti, brzinska vožnja i tekličko jahanje. Na manifestaciji se bira i najljepša svatovska zaprega pri čemu se ocjenjuje uparenost konja, usklađenost između kočijaša i konja, a ocjenjuju se najljepši konji i najljepše okićena kola.

"Kod konjarskih vatri", Županja

Manifestaciju "Kod konjarskih vatri" organizira se u parku muzeja „Zavičajni muzej Stjepan Gruber Županja“, Konjogojska udruga "Graničari stari" i Turistička zajednica Grada Županje. Uprizorenjem se žele predstaviti vremena kada su konjari sa svojim konjima bili na ispaši, te se uz vatru družili, grijali, pekli slaninu i razmjenjivali priče. Kroz oživljenu povijest pokušava se prikazati život graničara, kao vojnika i konjogojca, a na izvornom lokalitetu. Turistički sadržaji koji nude programe kojima se scenski prikazuje tradicijska svakodnevnica privlačni su posjetiteljima različitih uzrasta.

2.2.4. Konjički sport

Sastavni dio konjičkog turizma predstavlja i konjički sport. Konjička natjecanja su atraktivna i mogu se svrstati u elitne sportove. Discipline koje se održavaju u Hrvatskoj pod ingerencijom Hrvatskog konjičkog saveza (HKS-a) su preponsko i dresurno jahanje, daljinsko jahanje - endurance i konjički višeboj - eventing.

Preponsko jahanje je najpopularnija disciplina konjičkoga sporta u kojoj se u parkuru pod različitim uvjetima ispituje sklad natjecatelja i konja. Najčešće je postavljeno 10-13 prepona koje se moraju preskakati zadanim redosljedom, ukoliko nije riječ o specijalnoj utakmici. Pobjednik je natjecateljski par koji završi u najbržem vremenu sa što manje kaznenih bodova, odnosno sa što više pozitivnih bodova, ovisno o kategoriji utakmice.

Dresurno jahanje se smatra umjetnošću i osnovom treninga svim drugim disciplinama konjičkog sporta. Od natjecateljskoga para se traži izvođenje niza određenih figura u hodu, kasu, galopu i prijelazi iz jedne vrste kretanja u drugu pri čemu se svaka radnja ili pokret ocjenjuju ovisno o kategoriji natjecanja.

Daljinsko jahanje je ispit izdržljivosti konja i jahača, a cilj je proći dugačku stazu u prirodi u što kraćem vremenskom razdoblju, a da se pri tome konj ne iscrpljuje preko norme. Konjički višeboj je trodnevno kombinirano konjičko natjecanje u svestranoj uporabi konja-dresurno jahanje, cross country i preponsko jahanje (Jerković, 2021.).

Na području Osječko-baranjske županije se održavaju sljedeća konjička sportska natjecanja:
Adriatic Challenge

Adriatic Challenge je međunarodni turnir u preponskom jahanju kojeg organizira Konjički klub Osijek na hipodromu Pampas u suradnji s Hrvatskim konjičkim savezom. Ove, 2023. godine organizirano je najuglednije i najprestižnije natjecanje konjičkoga sporta na državnoj razini, a to je četverodnevno Prvenstvo Hrvatske u preponskom jahanju za sve kategorije. U okviru Prvenstva tradicionalno je održano natjecanje za 21. Pokal Grada Osijeka i 4. pokal Osječko-baranjske županije u preponskom jahanju s međunarodnim sudjelovanjem. Konjički klub Osijek uspješno organizira i natjecanja u dresurnom jahanju.

Slika 9. Preponsko natjecanje u Konjičkom klubu Osijek (Izvor: Milas, M., lijevo) i natjecanje u dresurnom jahanju (Izvor: Novković, L., desno)

U Državnoj ergeli Đakovo se održavaju konjička natjecanja:

- ❖ Zaprežni turnir ergele Đakovo "Đakovački vezovi"
- ❖ Kup Državne ergele Đakovo u vožnji zaprega
- ❖ Kup Državne ergele Đakovo u dresurnom jahanju
- ❖ Zimski kup Slavonije i Baranje

Konjički klub NEXE je u Feričancima 2023. godine drugi puta organizirao trodnevni turnir CAN - A, međunarodno natjecanje u vožnji jednoprega, dvoprega i četveroprega te završnicu Otvorenog seniorskog i juniorskog prvenstva Republike Hrvatske u vožnji jednoprega i dvoprega. Cilj kluba je složiti jedan dobar tim koji će se baviti natjecanjima te popularizirati Feričance i ovu vrstu sporta. Budućnost ergele je u reprodukcijском dijelu. Na feričanačkoj ergeli se uzgajaju konji KWPN pasmine (nizozemski kraljevski toplokrvni konj) uvezeni iz Nizozemske, Belgije i Njemačke.

Slika 10. Međunarodno natjecanje u vožnji jednoprega, dvoprega i četveroprega u organizaciji Konjičkog kluba NEXE, Feričanci (Izvor: Bota, D.)

3. NOSITELJI KONJIČKOG TURIZMA U OSJEČKO-BARANJSKOJ ŽUPANIJI

U Osječko-baranjskoj županiji konjogojstvo je imalo značajnu ulogu u tradicijskom gospodarstvu, a danas se koristi u svrhu prezentacije tradicijskog života, za rekreaciju, sportsko i terapijsko jahanje, te vožnju zaprega. U Županiji je najveći broj grla lipicanske pasmine, koji su, s vremenom, u Slavoniji i Baranji preuzeli simboličnu ulogu nositelja tradicijskog lokalnog i nacionalnog identiteta. Ta je praksa identificirana kao nematerijalno kulturno dobro *Tradicije uzgoja lipicanaca* i upisana u Registar kulturnih dobara Ministarstva kulture i medija Republike Hrvatske, a zatim i na Listu nematerijalne baštine čovječanstva koju vodi UNESCO.

Glavni je nositelj uzgoja i konjičkog turizma Državna ergela Đakovo, konjički klubovi i udruge za terapijske i rekreacijske aktivnosti te Obiteljska poljoprivredna gospodarstva koja se bave ruralnim turizmom.

3.1. Državna ergela Đakovo

Ergela u Đakovu, osnovana 1506. godine, među najstarijim ergelama je u Europi što govori o dugoj tradiciji uzgoja konja na tome području. Konji lipicanske pasmine na Ergeli se počinju uzgajati početkom 19. stoljeća, a u drugoj polovini 19. stoljeća biskup Josip Juraj Strossmayer počinje s uzgojem isključivo lipicanaca. Vlasnik Državne ergele je Republika Hrvatska, a Ergela je u nadležnosti Ministarstva poljoprivrede. Državna ergela Đakovo za uzgoj i selekciju konja koristi dvije lokacije - Pastuharnu, smještenu u Đakovu, i Ivandvor, u neposrednoj blizini grada. Štale za konje i stanove za radnike na Ivandvoru je 1912. godine izgradio biskup Ivan Krapac. Njihov izvorni oblik i vizure sačuvani su do danas te je Ivandvor 2015. godine upisan u Registar kulturnih dobara Republike Hrvatske. Na Ivandvoru je smješteno matično stado kobila sa ždrebadi koji se tu odgajaju do svoje treće godine, kada muška omad odlazi na obuku i trening u Pastuharnu. Osim uzgoja i selekcije konja, Ergela se bavi i dresurom konja, a kvaliteta rada se potvrđuje zauzimanjem zapaženih mjesta na konjičkim natjecanjima. Brojnim nastupima u svijetu, đakovački lipicanci promoviraju Đakovo i Đakovštinu. Ergelu su kroz njenu povijest posjetile brojne slavne osobe, ali se izdvaja posjet engleske kraljica Elizabete II. koja je 1972. godine, nakon što je vidjela đakovačke lipicance na otvorenju Olimpijskih igara, posjetila Ergelu i provezla se

gradom četveropregom Đakovačke ergele. Članica britanske kraljevske obitelji, Camilla, sadašnja kraljica Ujedinjenog Kraljevstva, posjetila je Ergelu 2016. godine.

U Pastuharni u Đakovu su smješteni pastusi za dresurno jahanje te vožnju jednoprega, dvoprega i četveroprega. Korabi i sur. (2017., 2019.) navode da kulturno-folklorne manifestacije imaju osnovnu djelatnost, a to je očuvanje genetskoga potencijala lipicanske pasmine i korištenje vrhunskih grla u zaprežnome i dresurnom sportu. Konjičke predstave održavaju se tijekom cijele godine, a tematske predstave odnose se na Božićni bal lipicanaca, Đakovačke vezove, Uskrs na Ergeli Đakovo, Dane otvorenih vrata i Manifestaciju Sv. Huberta, kao i na vožnje kočijama i zapregama te razne ponude i programi za djecu (Deže i sur., 2019.). Posebna ponuda je najam konja i fijakera za vjenčanja pod nazivom „U zajednički život fijakerom i lipincima“. Ergelu godišnje u prosjeku posjeti oko 20 000 turista kojima se u pastuharni pruža mogućnost obilaska štala, jahaonice, vanjskoga hipodroma, šetalice za konje, terena za dresurno jahanje, te mogu vidjeti fijakere za sportsku zaprežnu vožnju. Vrijeme trajanja obilaska traje između trideset i četrdeset i pet minuta. Programi su prilagođeni djeci vrtićkog uzrasta, obiteljima s djecom, učenicima osnovnih i srednjih škola, umirovljenicima te stručnim ekskurzijama.

Slika 11. Vožnja fijakerom tijekom Adventa (Izvor: Marić, M., TZ Grada Đakova)

Slika 12. Promotivni logo Đakova s grafički stiliziranim prikazom lipicanca i katedrale, simbola Đakova (Izvor: Turistička zajednica Osječko-baranjske županije)

Tablica 3. Broj posjetitelja Državne ergele Đakovo u 2022. godini

MJESEC	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	UKUPNO
Grupe Učenici	0	79	99	495	3511	1411	10	37	280	688	210	0	6820
Grupe Umirovljenici	0	0	48	123	283	65	14	44	340	260	103	151	1431
Grupe Odrasli	30	0	35	79	577	223	89	61	292	431	195	55	2049
Individualni Posjeti	178	190	174	647	399	475	306	577	108	625	106	1897	5682
Ukupno	208	269	356	1344	4770	2174	419	719	1020	1986	641	2103	15982

Izvor: Godišnje izvješće o radu DEDL

Na osnovu priložene tablice, zaključujemo da Ergelu najviše turista posjeti u svibnju kada dolaze školske ekurzije, te u vrijeme Adventa, dok je najmanje posjetitelja u siječnju te ukazuje na potrebu osmišljavanja drugih programa kako bi se broj posjetitelja povećao, odnosno bio kontinuiran tijekom cijele godine.

3.2. Konjički klubovi i udruge

3.2.1. Udruga „Mogu“, Osijek

Udruga za terapiju i aktivnosti pomoću konja „Mogu“ neprofitna je humanitarna organizacija osnovana u Osijeku 1997. godine s ciljem poboljšanja kvalitete življenja kroz provedbu programa terapije i aktivnosti za djecu s teškoćama u razvoju, osobe s invaliditetom, djecu i mlade s teškoćama u učenju i problemima u ponašanju te djecu i mlade u riziku. Pored terapija i aktivnosti pomoću konja, Udruga kontinuirano provodi i sportsko-rekreacijski program usmjeren djeci i mladima, pedagoško-preventivni program s ciljem

preveniranja ovisnosti i nasilja te volonterski program usmjeren povećanju društvene uključenosti mladih u aktivnosti lokalne zajednice.

Terapija i aktivnosti pomoću konja koje provodi Udruga „Mogu“ oblik je konjaništva namijenjen i prilagođen djeci s teškoćama u razvoju, osobama s motoričkim poremećajima i kroničnim bolestima, te osobama s psihičkim i emocionalnim poteškoćama, u svrhu terapije, rehabilitacije i općenito poboljšanja kvalitete života istih.

3.2.2. Udruga „4 lista“, Tvrđavica

Primarna aktivnost Udruge je terapijsko jahanje, ali korisnicima omogućuje i rekreacijsko jahanje, druženje s konjima i boravak u prirodi, a bavi se i individualnom fizioterapijom i rehabilitacijom u dvorani. Udruga se nalazi u Tvrđavici, naselju uz Dravu nasuprot Osijeka. Osnovana je 2019. godine.

3.2.3. Konjički klub Osijek, Osijek

Rad i djelovanje Konjičkog kluba Osijek oduvijek se temeljilo na dugoj i bogatoj tradiciji organiziranog rekreacijskog i sportskog jahanja na osječkom hipodromu Pampas. Aktivnosti Škole jahanja temelje se na obuci brojnih generacija početnika, obuci mlade sportske ekipe i njenog demonstracijskog i natjecateljskog sudjelovanja na konjičkim priredbama u zemlji. Klub nudi smještaj za konje u privatnom vlasništvu, brine o čišćenju i hranjenju konja, dok hranu za konje osiguravaju vlasnici (Baban, 2021.).

3.2.4. Konjički klub „Baranja“, Darda

Konjički klub „Baranja“ je osnovan 1965. godine u cilju unapređenja i razvoja konjičkog sporta. Tijekom Domovinskog rata prekida rad, a ponovno se otvara 1999. godine.

Na uređenim natjecateljskim stazama za treninge klub organizira školu jahanja, konjičke susrete, logorovanja i druge konjičke aktivnosti za članove drugih udruga, a posebne škole za mlade te pripadnike Hrvatske vojske i policije. Također, okupljaju roditelje s djecom s poteškoćama u razvoju i osobe sa invaliditetom i povezuju sa stručnim osobama medicinskog, pedagoškog, edukacijsko–rehabilitacijskog obrazovanja radi provođenja terapijskog jahanja. Od turističke ponude klub nudi rekreativno jahanje, najam konja i/ili kočije te iznajmljuje prostor jahališta i igrališta.

3.2.5. Konjički klub „Hercules“, Vardarac

Konjički klub „Hercules“ je osnovan 2010. godine s ciljem promicanja, razvoja i unapređivanja sportskog, rekreativnog, turističkog i terapijskog jahanja, a svojim

aktivnostima omogućuju članovima razvoj i unapređivanje socijalnih i organizacijskih vještina, kojom, posebno mladi, unapređuju svoj život u obitelji i školi. Aktivnosti s konjima doprinose stjecanju fizičkih vještina, od balansa do snage i izdržljivosti.

Od 2018. godine KK „Hercules“ je punopravna članica Hrvatskog konjičkog saveza, što im je omogućilo organiziranje polaganja jahaćih dozvola i natjecateljskih licenci svake godine, te sudjelovanje na natjecanjima na državnoj razini. Uz školu jahanja, terapijsko i sportsko jahanje, Klub provodi program turistički atraktivnog rekreacijskog jahanja tijekom cijele godine u vidu vikend tura za početnike kao i terensko i daljinsko jahanje uz vodiča i vožnje kočijom uz jedinog licenciranog vodiča u Osječko-baranjskoj županiji. Jahači obilaze staze na području Vardarca i Kopačkog rita, za koje Klub ima odobrenje Javne ustanove Park prirode Kopački rit (za kretanje po području Parka) kao i suglasnost tvrtke „Hrvatske šume“ d.o.o. za kretanje područjima šumskog gospodarenja.

Slika 13. Terenska jahanja kao najljepši jahaći izlet na konjima (Izvor: Šeper, B.)

Tablica 4. Ponude Konjičkog kluba „Hercules“ u 2023. godini

USLUGE	CIJENA U EURIMA	CIJENA U KUNAMA
Škola jahanja	150	1.129,73
Rekreativno jahanje	25	188,29
Terensko jahanje (s iskustvom)	25	188,29
Poklon bonovi	25	188,29
Najam konja za fotografiranje	60	451,89
Škola jahanja za parove	130	980,05
Obiteljsko jahanje	Od 50	376,83
Terensko jahanje (bez iskustva)	35	263,60
Grupe	Po dogovoru	Po dogovoru
Šetnja s ponijima	10	75,32
Paketi jahanja	150	1.129,73

Simpatična usluga „Najam konja za fotografiranje“ u koju ulazi „uređen konj (ukoliko netko želi posebne detalje mogu se aranžirati) na sat vremena i dvije osobe za asistenciju za vrijeme fotografiranja“, predstavlja primjer suvremenog atraktivnog turističkog proizvoda i pokazuje kako je Konjički klub „Hercules“ u tijeku s potražnjom suvremenog tržišta.

3.2.6. Konjički klub „Slavonija i Baranja“, Ernestinovo

Konjički klub „Slavonija i Baranja“ je osnovan 2007. godine u Ernestinovu. Registriran je kao udruga koja okuplja 45 članova iz Osječko-baranjske i Vukovarsko-srijemske županije te osam općina: Ernestinovo, Antunovac, Čepin, Vladislavci, Šodolovci, Vuka, Semeljci i Trpinja. Školu jahanja je klub otvorio 2023. godine. Ciljevi kluba su očuvanje i promoviranje i tradicijske kulture i konjogojstva: organizira smotru svatovskih zaprega i pokladna jahanja te sportsko rekreativnih natjecanja u Ernestinovu.

3.2.7. Centar za terapiju i aktivnosti pomoću konja „Emanuel“, Bilje

Udruga „Emanuel“ je neprofitna udruga osnovana 2015. godine u Bilju, a cilj Udruge je pomoći djeci i mladima s poteškoćama u razvoju, ali i osobama starije životne dobi. Udruga koristi program terapijskog i rekreacijskog jahanja. Surađuje s osnovnim školama na području Baranje, s roditeljima i djecom s autizmom iz udruge Dar i umirovljenicima iz Općine Bilje.

3.2.8. „Čarolija Baranje“, Luč

Udruga za terapijsko, rekreacijsko, sportsko i otvoreno jahanje „Čarolija Baranje“ je osnovana 2018. godine. Udruga organizira i školu jahanja, a najviše rade s djecom iz Baranje. S obzirom da se na istoj lokaciji nalaze smještajni kapaciteti, mogućnost jahanja je dodatni sadržaj za turiste.

3.3. Obiteljska poljoprivredna gospodarstva

3.3.1. OPG „Orlov put“, Bilje

Ekološko obiteljsko poljoprivredno gospodarstvo „Orlov put“ je smješteno nedaleko Bilja, a ime je dobilo po čestim preletima orlova i drugih ptica iz Parka prirode Kopački rit preko posjeda. OPG „Orlov put“ se bavi ekološkom proizvodnjom i preradom voća i povrća, organizira radionice i prezentacije te nudi smještaj. Posjetitelji mogu na konjima ili starim fijakerom obići baranjske livade i šume, dok su za zimski, snježni obilazak, u ponudi saonice.

3.3.2. „Ivica i Marica“, Karanac

Seosko gospodarstvo „Ivica i Marica“ se nalazi u Karancu, a uz organizaciju proslava, smještaja i domaću hranu po izboru, gostima nude, uz druge aktivnosti, jahanje, vožnju fijakerom i vožnju seljačkim kolima. U Karancu, jednom od najpoznatijih kontinentalnih turističkih destinacija, smještenom u okruženju nepreglednih oranica i uz samu Baranjsku planinu, ovo je jedino gospodarstvo koje gostima nudi konjički turizam.

3.3.3. Pansion „Capistro“, Bilje

Pansion Capistro nalazi se u Bilju, a njegov sastavni dio čini istoimeni konjički klub. S obzirom na smještaj u blizini Parka prirode Kopački rit i dopuštenje za jahanje u Parku, za turiste i članove Konjičkog kluba „Capistro“ u ponudi je rekreativno jahanje i upoznavanje ovog vrijednog krajobraza iz neposredne blizine. Konjički klub organizira i tečajeve jahanja.

3.3.4. Obiteljsko-poljoprivredno gospodarstvo "Deže", Laslovo

Obiteljsko-poljoprivredno gospodarstvo "Deže" iz Laslova ima dugogodišnju tradiciju konjogojstva, a koja se prenosi unutar obitelji. Na imanju u Laslovu nude usluge rekreacijskog jahanja, škole jahanja, vožnju zapregom, jahanje ponija, a nude i uslugu vožnje svatova.

3.3.5. „IBOLDA“, Obrt za unapređenje kvalitete života kroz konjaništvo, Podolje

Obrt „Ibolda“ u Baranji, u Planini između Podolja i Draža, nudi rekreativne i edukacijske programe konjaništva, obuku u jahanju i šetnju Planinom na konjima kao dio aktivnosti. Naglasak u svom radu stavljaju na osnaživanje, opuštanje od stresa i depresije, te unapređivanju životnih vještina i kvalitete življenja kroz konjaništvo. Njihovi programi su namijenjeni pojedincima, parovima i grupama.

3.3.6. „Equijoy“, Obrt za terapijsko jahanje, promicanje zdravlja i života, Đakovo

Obrt „Equijoy“ se nalazi u đakovačkom naselju Pisak Đakovački. Njihovi su konji trenirani za terapijsko jahanje te pružaju uslugu terapijskog jahanja osobama s teškoćama s područja Đakovštine, a posebno djeci. Organiziraju školu jahanja i trening konja, a Obrt se bavi i savjetovanjem o zdravom životu.

3.4. Konjogojske udruge na području Osječko-baranjske županije

U statutu većine konjogojskih udruga upisanih u Registar udruga Republike Hrvatske, uz obavezne stavke koje se odnose „na uzgoj konja, unapređenje i razvoj konjogojstva te sudjelovanje i organizacija izložbi, smotri, i drugih konjičkih manifestacija“, kao aktivnosti se navode škole jahanja, vožnje zaprega, sudjelovanje i organiziranje sportskih natjecanja. Brojne od ovih konjogojskih udruga kao aktivnost navode i „organiziranje i provođenje terapijskog jahanja u svrhu rehabilitacije osoba s posebnim potrebama i promicanje kvalitete života; organiziranje i provođenje programa ruralnog razvoja i aktivnosti u svrhu smanjenja stresa, poboljšavanje komunikacije, jačanja timskog duha, te ostvarivanje kohezije i sinergijskog efekta u zajedničkom radu kroz jahanje i druženje s konjima.“

Ono što najbolje ilustrira značaj konjogojstva u tradicijskoj kulturi ovoga dijela Republike Hrvatske je dio statuta konjogojskih udruga u kojima se navodi kako je sastavni dio njihovog djelovanja „održavanje tradicijskih običaja, korištenje konja u posjedu članstva u turističkoj ponudi, rekreaciji, lovu, hobi-programima, tradicionalnim priredbama i izložbama“, a u cilju „očuvanja, promicanja, razvijanja i unapređivanja kulturne i tradicijske baštine konjogojaca s područja Slavonije i Baranje“.

S obzirom na navedeno, konjogojske udruge, zbog brojnosti grla i članova, predstavljaju potencijalno glavnog i najbrojnijeg dionika u razvoju konjičkog turizma na području Osječko-baranjske županije. Članovi konjogojskih udruga su ljudi s velikim iskustvom u radu s konjima.

Potrebno je usmjeriti njihovo znanje, okupiti one udruge i pojedince koji se žele baviti turističkim jahanjem i vođenjem turista na konju i educirati kroz radionice za licencirane vodiče koje može voditi Nacionalna udruga konjičkih turističkih vodiča Hrvatske - ENGEA Hrvatska, članica europske organizacije konjičkog turizma i konjičkih turističkih vodiča. Osnovana je 2016. godine zbog razvoja konjičkog turizma u Republici Hrvatskoj: na pripremi i certifikaciji konjičkih staza, profesionalnom osposobljavanju konjičkih turističkih vodiča te povezivanju sadržaja ruralnog turizma s konjičkim turizmom.

Konjički turistički vodiči moraju voditi brigu o turistima i konjima tijekom svih aktivnosti. Moraju poznavati konje, konjičku opremu i sve vezano uz jahanje, ali moraju imati i razvijene socijalne vještine te biti dobri poznavatelji područja.

Osim edukacije za konjičke turističke vodiče, potrebno je napraviti projekt trasiranja i certificiranja konjičkih staza s odgovarajućim odmorištima na području cijele Osječko-

baranjske županije, a zatim složiti turističke programe koji bi se ponudili tržištu preko turističkih agencija.

Cilj ovih aktivnosti je očuvanje i daljnji razvoj ruralnog područja kroz konjički turizam kao primarnu ili dodatnu djelatnost obiteljskih gospodarstava koja se bave pružanjem usluga u turizmu, lokalnim proizvođačima hrane, obrtnicima i svima uključenima u turističku djelatnost na području Županije.

Uvidom u Registar udruga Republike Hrvatske, koju vodi Ministarstvo pravosuđa i uprave, utvrđeno je da je na području Osječko-baranjske županije, na dan 7. studenog 2023. godine, kao aktivno registrirano 18 konjogojskih udruga: Konjogojska udruga „Široko Polje“, Široko Polje, Konjogojska udruga „Piškorevci“, Piškorevci, Konjogojska udruga „Koška“, Koška, Konjogojska udruga „Petrijevcima“, Petrijevcima, Konjogojska udruga „Dorat“, Vukojevci, Konjogojska udruga „Kršinci“, Kršinci, Konjogojska udruga Valpovštine, Valpovo, Konjogojska udruga „Potkova“, Petrijevcima, Konjogojska udruga „Sokol“, Zelčin, Konjogojska udruga Slatinik Drenjski, Konjogojska udruga „Čepin“, Čepin, Konjogojska udruga konja lipicanske pasmine „Đakovština“, Đakovo, Konjogojska udruga „Drava“, Bijelo Brdo, Konjogojska udruga „Vranac“, Laslovo, Konjogojska udruga „Baranja“, Branjin Vrh, Konjogojska udruga „Bučje“, Bučje Gorjansko, Konjogojska udruga „Baranjac“, Jagodnjak, Konjički klub „Cret“, Cret Bizovački.

Također, na području Županije, prema navedenom Registru, djeluju sljedeći konjički klubovi i centri: Konjički klub „Ravnica“, Široko Polje, Konjički klub „Zenta“, Selci Đakovački, Povijesna udruga za uzgoj konja lipicanske, posavske i poni pasmine "Esseker", Konjički klub "Osijek", Osijek, Konjički klub "Ergela Đakovo", Đakovo, Konjički klub "Dorat", Valpovo, Konjički klub "Allegra", Đakovo, Konjički klub "Život i nada", Strizivojna, Konjički klub "Baranjsko biserje", Popovac, Konjički klub "Antunovac", Antunovac, „Emanuel“ - centar za terapiju i aktivnosti pomoću konja, Bilje, Konjički klub "Dukat", Vuka, Konjički klub "Hercules", Vardarac, Konjički klub „Troja“, Bočkinci, Konjički klub "Slavonac", Čepin, Konjički klub „Dalj“, Dalj, Konjički klub "Smiješak", Budrovci, Konjički centar Sunce, Divoš, Konjički klub "Slavonija i Baranja", Ernestinovo, Konjički klub „Donat“, Karanac, Konjički klub „Capistro“, Kopačevo, Udruga za terapiju i aktivnosti pomoću konja "Mogu", Osijek, Konjički klub "NEXE", Zoljan, Konjički klub "Nemetin" Osijek - Ergela "Mata".

4. OSJEČKO-BARANJSKA ŽUPANIJA I KONJIČKI TURIZAM

Konjogojstvo ima dugu tradiciju na području Slavonije i Baranje, a od sredine 20. stoljeća, kada prestaje tradicionalna gospodarska uloga konja, počinje razvoj konjičkog turizma. Glavni je nositelj uzgoja i konjičkog turizma u Osječko-baranjskoj županiji, pa i Republici Hrvatskoj, Državna ergela Đakovo. Početkom 21. stoljeća počinje ozbiljniji razvoj ruralnog turizma, a na turističkom tržištu je postala posebno prepoznatljiva Baranja.

Konj, kao poveznica tradicijskog i suvremenog načina života, zauzeo je značajnu ulogu u ruralnom turizmu kao turističkom proizvodu. Na području Osječko-baranjske županije se povećava broj udruga i obiteljskih gospodarstava koji turistima nude različite programe povezane s konjičkim turizmom. Očuvan i raznolik krajobraz te prirodne i kulturne znamenitosti uz prepoznatljivu gastronomiju, preduvjet su za razvoj raznih specijalnih vrsta turizma, od kojih se izdvaja konjički turizam.

Slika 14. Početna stranica TZ Osječko-baranjske županije (Izvor: web TZ OBŽ, 2023.)

4.1. Konjički turizam u promociji Osječko-baranjske županije

„Dođeš u Baranju, i na konju si“ slogan je koji se trenutno nalazi na početnoj stranici Turističke zajednice Osječko-baranjske županije, čime se potvrđuje važnost i značaj konjičkog turizma za Županiju, a tekst kojim se objašnjava slogan sažima teze navedene i u ovome radu:

„Uz simboličko središte slavonsko-baranjskog konjogojstva, u posljednje vrijeme do sve većeg izražaja dolaze obiteljska imanja i rančevi na kojima možete uživati u jahanju ili proći tečaj jahanja, doživjeti gospodsku vožnju starinskim fijakerom ili naprosto napasati oči u prizorima konja koji, kao što kaže ona stara pjesma, “jure, a u stvari nikuda ne žure”.

*Budući da je gotovo svako od ovih mjesta, posebice u **Baranji**, uokvireno spletom prekrasnih staza i puteljaka što vode okolnim šumama, uz ribnjake, riječne rukavce i nepregledna polja, na leđima plemenitih četveronožaca uistinu ćete se osjećati kao da je neko drugo vrijeme, ili barem, kao da je vrijeme stalo, na radost tijela, a još više i duše. “*

Ova je promotivna kampanja jedan od rezultata Master plan turizma Osječko-baranjske županije (2017.) koji je istakao potrebu razvoja turističke infrastrukture, između ostalog i konjičkih staza. Plan naglašava potrebu proširenja i obogaćenja sadržaja Državne ergele Đakovo, koja je sa svoje dvije lokacije privlačna turistima, ali nudi malo sadržaja. Plan predlaže formiranje Posjetiteljskog centra u Ergeli i aktivnosti kojima bi se ispunio cjelodnevni boravak turista poput škole jahanja, terapijskog jahanja, edukacija tematski vezanih uz konjički sport i slično, u cilju aktivacije Ergele.

Također, u Planu se izlaže ideja organiziranja Festivala lipicanaca u Đakovu, koji bi se sastojao od zabavnih i edukativnih programa u gradu i okolici, poput sportskih natjecanja u jahanju, konjičkih predstava ili uprizorenja povijesnih događaja. S obzirom na svjetsku prepoznatost lipicanaca, te upis *Tradicija uzgoja lipicanaca* na UNESCO-ovu Listu nematerijalne baštine čovječanstva, moguće je osmisлити festival ovoga tipa na međunarodnoj razini.

Za daljnji razvoj konjičkog turizma potrebno je osigurati dovoljno ruta za slobodno jahanje, potrebno je staze trasirati te oformiti sustav konjičkih staza na razini Županije.

Projekti formiranja konjičkih staza su provedeni na području Krapinsko-zagorske županije u cilju razvoja selektivnih oblika turizma (trinaest konjičkih staza ukupne dužine 205 km), te u Koprivničko-križevačkoj županiji (turistička konjička staza dužine 100 km uz Dravu).

Primjer dobrog projekta razvoja rekreativnog konjičkog turizma je Bilogorska konjička staza, prva certificirana konjička staza u Hrvatskoj, otvorena u jesen 2016. godine, koja je ucertana u međunarodni katalog konjičkog turizma. Staza zaobilazi naseljena mjesta i asfaltne putove, prolazi kroz nedirnute terene, vodotoke, brežuljke, doline i šume, a dugačka je preko 90 km te se na njoj nalaze 23 odmorišta.

Osim trasiranja staza na području Osječko-baranjske županije, na njima je potrebno urediti interpretativne punktove s odmorištima za jahače i konje, te u projekt uključiti ponuditelje ugostiteljskih i smještajnih usluga, jer, u konjičkom turizmu, potrebno je ugostiti i konje.

5. ZAKLJUČAK

Konjogojstvo ima dugu tradiciju na području Hrvatske što je rezultiralo značajnim razvojem konjičkog turizma. Konjički turizam nije u potpunosti valoriziran iako ima preduvjete za razvoj. Preduvjeti koje Hrvatska ima za razvoj konjičkog turizma su resursne osnove turističkih atrakcija, domaćeg uzgoja autohtonih i sportskih grla. Uz navedene preduvjete ono što ovakvom načinu turizma daje potencijal za bolji razvoj je sama geografska površina Hrvatske. Prije samog razvijanja konjičkog turizma prvobitna funkcija konja je bila da vlasniku pomažu u poljoprivredi, što se danas pokazuje u obliku kulturno-folklornih manifestacija koje su vezane ponajviše za područja Osječko-baranjske županije. Prednosti za još bolji razvitak konjičkog turizma je da ovakav način turizma nije samo sezonski, već se može održavati tijekom cijele godine. Iz navedenih primjera može se uočiti da konjički turizam nije više vezan samo za velike klubove, već u njemu mogu sudjelovati svi vlasnici konja.

6. LITERATURA

1. Baban, M., Čolik, B., Gregić, M., Mijić, P., Bobić, T., Antunović, B. (2012.): Procjena konformacijskih svojstava različitih tipova konja namijenjenih konjičkom turizmu. Treći međunarodni kongres o ruralnom turizmu, Osijek, Hrvatska, 23.-26. svibanj 2012.
2. Baban, M., Ač Rapčan, M., Koprivnjak, M., Mijić, P., Bobić, T., Gregić, M. (2020): Aktivnosti i terapije pomoću konja. 55. hrvatski i 15. međunarodni simpozij agronoma, 16.–21.2.2020., Vodice, Hrvatska, B.E.N.A. - Balkan Environmental Association, ISFAE – International Society of Food, Agriculture and Environmental, Ur. Boro Mioč, Ivan Širić, Book of Abstract, 210-211. ISSN 2459-5551
3. Baban, M., (2021): Konjički klub Osijek 1959.-2019. Monografija. Studio HS Internet d.o.o., Osijek i Konjički klub Osijek, str. 227.
4. Baban, M. (2022): Mogućnost razvoja konjičkoga turizma u Hrvatskoj. 56. Đakovački vezovi. Revija 2022. (ur. Jurković Petras J.) str. 110-116. <https://djakovacki-vezovi.hr/mogucnost-razvoja-konjickog-turizma-u-hrvatskoj/>
5. Blažević, D. i Kolman, M. (2010.): Konjički šport i terapijsko jahanje: Priručnik za voditelje terapijskog jahanja. Hrvatska olimpijska akademija i Hrvatski konjički savez, Zagreb.
6. Čačić, M. (2008): Konjička industrija. Bjelovar. Neron.
7. Čačić, M. (2012): Konjički turizam. Zagreb. Agro lider.
8. Deže, J., Baban, M., Ranogajec, Lj., (2019): Konjički turizam - potencijal razvitka Državne ergele Đakovo, 12th international scientific/professional conference, Agriculture in nature and environment protection / Osijek: Glas Slavonije
9. Hrvatska enciklopedija (2023): Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2021. Pristupljeno 10.10.2023. <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=62763>
10. Itković, Z., Boras, S. (2002): Terapijsko jahanje i rehabilitacijske znanosti. Hrvatska revija za rehabilitacijska istraživanja. 39(1), 73-82.
11. Jerković, A., (2021): Mogućnost razvoja konjičkog turizma Koprivničko-križevačke županije u okviru equiedu projekta. Diplomski rad. Fakultet agrobiotehničkih znanosti Osijek.
12. Korabi N., Španiček Ž., Ravas, M., Petrović Leš, T. 2017. Uzgoj lipicanaca s aspekta zaštite kulturne baštine u Republici Hrvatskoj. 4. Savjetovanje uzgajivača konja u Republici Hrvatskoj, 17. 3. 2017., Bjelovar. Zbornik predavanja, str. 22-27.
13. Korabi, N., Ravas, M., Španiček, Ž., Mijić, P., Baban, M. 2019. Tradicija uzgoja lipicanaca – nominacija za UNESCO–ovu listu svjetske baštine. 26th International Conference KRMIVA 2019. Opatija 5.-7.6.2019., Zbornik sažetaka, 128-129.
14. Martinović M., Bašić J. (2008): Suvare – Otočki mlinovi, Admiral tisak i Grad Otok.
15. Novak, P. (2018.): Potencijal konjičkog sporta u ponudi kontinentalnog dijela Republike Hrvatske. Agronomski fakultet Zagreb.

16. Rastija, T., Baban, M. (2007): Lipicanska pasmina konja – čimbenik razvoja turizma u Hrvatskoj. 1. Hrvatski lipicanski simpozij, Đakovo, 8.12.2007.
17. Sić, N. (2019): Intenzivnost konjogojstva na području Osječko-baranjske županije u razdoblju 2013.-2018. godine. Završni rad. Fakultet agrobiotehničkih znanosti Osijek.
18. Šimić, J., (2021): Konjički turizam u funkciji održivog razvoja Slavonije. Diplomski rad. Ekonomski fakultet u Osijeku.
19. Štefanec Nekić, K. (2016): Mogućnosti razvoja konjičkog turizma u sjeverozapadnoj Hrvatskoj. Završni rad, Ekonomski fakultet, Sveučilište u Zagrebu.
20. Vrbanić, D., Varžić, J., Ravas, M. (2017): Posvetio sam o Đurđevu konje, Koška, Revija Đakovački vezovi 2017.

PRILOZI

Popis pružatelja usluga u konjičkom turizmu

Konjički sport / Ergele / Jahanje

Državna ergela Đakovo

Augusta Šenoje 45, Đakovo

Tel: +385 (0) 31 822 535, +385 (0) 99 215 2378

E-mail: lipicanac@ergela-djakovo.hr; sbutkovic@dedl.hr

Web: www.ergela-djakovo.hr

Konjički klub Osijek

Pampas bb, Osijek

Tel: 099 655 4005

<https://www.facebook.com/hipodromosijek/>

Konjogojska udruga „Čepin“

Kolodvorska 30, Čepin

091 581 6464, 091 790 493

konjogojskacepin@net.hr, dorusak1982@net.hr

Konjički klub „Slavonac“ Čepin

A. Šenoje 37, Čepin

099/3174584 Stanko Mak

marinovic.sandra@gmail.com, josip.andjan@os.t-com.hr

Konjički klub ”Baranjsko biserje”

Đure Đakovića 25, Popovac

Telefon: 091 5673470

Konjogojska udruga Baranja

Svetog Križa 57, Branjin Vrh

Tel: 031 757 114

Eko-gospodarstvo Orlov put
Biljska šuma 1, Bilje
Tel: 031/750-498, Mob: 091/22-55-886
E-mail: na.orlovom.putu@os.t-com.hr
Web: www.eko-gospodarstvo.com

Konjički klub "Capistro"
Vinogradska bb, Bilje
Mob:+385 91 793 2558, Mob:+385 95 561 91 29
E-mail: capistro.bilje@gmail.com
Web: www.capistro.hr

Konjički klub Hercules
Ružina ulica 4, Vardarac
Telefon: +385 98 930 4846
Web: <https://hr-hr.facebook.com/hercules.konjickiklub>

Apartman Ivan, Udruga „Čarolija Baranje“
Školska 5A, Luč
Tel: +385 993275080
E-mail: domacinstvopegaz@gmail.com

Konjički klub i Hipodrom Darda
Ljudevita Gaja bb, Darda
Tel: 098 9828790

Seosko gospodarstvo Ivica i Marica
Ive Lole Ribara 8A, Karanac
Tel: +385 98 252 674; +385 91 137 37 93; +385 91 125 26 74
E-mail: ivicaimarica@ivica-marica.com
Web: <http://www.ivica-marica.com>

Ibolda
Planina 124, Podolje
Tel: +385 97 614 6854
E-mail: ibolda357@gmail.com

Obrt „Equijoy“
S. S. Kranjčevića 9, Pisak, Đakovo
Tel: +385 91 5894 198

Hotel Lug
Šandora Petefija 64, Lug
Tel:+385 98 174 7108
E-mail: info@hotellug.hr
web: <https://hotellug.hr/>

Kontakti su preuzeti iz Kataloga turističke ponude TZOBŽ
<https://visitslavoniabaranja.com/katalog-turisticke-ponude/>

Turističke zajednice na području Osječko-baranjske županije

Turistička zajednica Osječko-baranjske županije

Adresa: Županijska 4, 31000 Osijek

Kontakt: +385 (0)31 214 852

E-mail: info@tzosbarzup.hr

Web: www.visitslavoniabaranja.com

Turistička zajednica grada Osijeka

Adresa: Županijska 2, 31000 Osijek

Kontakt: +385 (0)31 203 755

E-mail: tzosijek@tzosijek.hr

Web: www.tzosijek.hr

Turistička zajednica grada Đakova

Adresa: Kralja Tomislava 3, 31400 Đakovo

Kontakt: +385 (0)31 812 319, +385 (0)31 811 233

E-mail: info@visitdjakovo.com

Web: www.tzdjakovo.eu

Turistička zajednica Baranje

Adresa: Kralja Tomislava 70, 31300 Beli Manastir

Kontakt: +385 (0)31 702 080

E-mail: info@tzbaranje.hr

Web: www.tzbaranje.hr

Turistička zajednica Općine Bilje - Kopački rit

Adresa: Kralja Zvonimira 10, 31327 Bilje

Kontakt: +385 (0)31 751 480

E-mail: info@tzo-bilje.hr

Web: www.tzo-bilje.hr

Turistička zajednica Općine Draž

Adresa: Braće Radića 58, 31305 Draž

Kontakt: +385 (0)31 736 518

E-mail: info@tz-draz.hr

Web: www.tz-draz.hr

Turistička zajednica grada Našice

Adresa: Trg Dr. Franje Tuđmana 7, 31500 Našice

Kontakt: +385 (0)31 614 951

E-mail: tz@nasice.hr

Web: www.tznasice.hr

Turistička zajednica grada Valpova
Adresa: Trg kralja Tomislava 2, 31550 Valpovo
Kontakt: +385 (0)31 650 306
E- mail: tzgvalpovo@gmail.com
Web: tzgvalpovo@gmail.com

Turistička zajednica grada Belišća
Adresa: Vijenac S. H. Gutmanna 15B, 31551 Belišće
Kontakt: +385 (0)31 533 330
E-mail: tzbelisce@tzbelisce.net
Web: www.tzbelisce.net

Turistička zajednica grada Donjeg Miholjca
Adresa: Trg Ante Starčevića 2, 31540 Donji Miholjac
Kontakt: +385 (0)031 633 103
E-mail: info@tz-donjimiholjac.hr
Web: www.tz-donjimiholjac.hr

Turistička zajednica Općine Bizovac
Adresa: Kralja Tomislava 89, 31222 Bizovac
Kontakt: +385 (0)31 675 301
E-mail: tzbizovac@gmail.com
Web: www.tzob.hr

Turistička zajednica Općine Erdut
Adresa: Zlatna 2, 31205 Aljmaš
Kontakt: +385 (0)31 595 001
E-mail: tz.opcine.erdut@gmail.com
Web: www.tz.opcina-erdut.hr